Napolion Magnussen

Gevið børnum okkara betri lív

Vit hoyra nú, at stuðulstímarnir í skúlanum til børn við breki verða munandi skerdir. Hetta kemur at geva bakslag, tí at taka frá hesum børnum, ið endiliga hava fingið hjálp, er sum at rýma frá einum ósløktum bálið: tað festir í aftur og skaði gerst størri.

Sparingin er stuttskygd, tí tað ganga hundratals fólk runt í Føroyum, ið mangla diagnosuna. Fólk, ið kundu havt eitt væl betri, lív um tey høvdu fingið diagnosuna. Tey eru har, tó uttan at hava eitt »spjaldur um hálsin«.

Flestu altjóða kanningar staðfesta nevniliga, at ein útav 20 av øllum skúlabørnum hava sjúkuna, tvs. 5%. Og tey kosta enn meira, tá tey blíva vaksin, tí hond varð ikki tikin um tey sum børn, og í nógvum førum enda hesi aftur á forsorgini sum verri sjúk og ofta enntá kriminell. Tað vísir seg nevniliga, at nógv smákriminell, sum til endans blíva størri brotsfólk, eru ung við atferðartruplum brekum; tey ikki duga at yvirskoða avleiðingar, og tískil gera tey tað sama brotsverkið umaftur og umaftur. Og tá blíva brotsverkini við tíðini eisini størri og størri.

Tað, sum veruliga manglar, er at ein skipan verður gjørd fyri børn og ung. Ein skipan, har tú vendir tær til og síðani verður borin ella førdur ígjøgnum. Ein skipan, sum tekur barnið og trupulleikarnar í álvara og syrgir fyri, at tann neyðugi stuðulin og neyðugu tilboðini alla tíðina er har. Vit foreldur muga í dag »jagstra« øll hesi ymisku; stovnar, skipanir, viðgerðarstovur, almannaverk, skúla o.s.v. Og jagstran má mann kalla tað, tí fyri ein stóran part fær tú »ein slutur fyri ein slatur«. Hví? Jú, tí tað ikki er EIN skipan sum tekur sær av børnunum, líka frá barnaansing til tey fylla 18. EIN skipan sum skilur støðuna og vil og kann hjálpa. Tað er tann veruligi tørvurin.

Á dagstovnum fáa børn við serligum tørvi nógvan stuðul, ofta upp á hálva ella entá fulla tíð. Men tá tey byrja í skúlanum, missa tey hann. Tá, í einum klassa við 20 børnum, missa tey hjálpina. Tá, tá teirra lív og framtíð veruliga skal skapast, missa tey hjálpina. Tá enda tey sum kastibløka millum skúla, Almannastovu, Sernámsdepil, Barna- og ungdomspsykiatriuna o.s.v. Tá byrjar eitt lív, sum bert gevur meira trupulleikar, tí børn og foreldur blivu slept út í eina oyðmarkagongd, sum kann oyðileggja alla familjuna. Og børnini? Tey blíva ein størri byrða fyri samfelagið, heldur enn eitt stórt íkast.

Og til tykkum politikarar; bara børnini er um 5% av fjøldini og saman við foreldrum eru vit 15% av fjøldini. Hartil koma okkara familja, vinir og kenningar. 15% + øll hini eru nógvar atkvøður, sum tit avskriva tykkum. Til næsta løgtingsval skula vit nokk hava eyguni eftir, hvør av tykkum vendi blinda eygað til, hvør atkvøddi fyri at TAKA tímar frá børnunum, heldur enn at lata fleiri tímar.

Her er leinkja til donsku ADHD-heimasíðuna: http://www.adhd.dk

Brandur Sandoy

Hvør er ætlanin við Sandoynni

Man kann ikki steðga útbyggingini av infrakervinum í landinum, tí ein skúli skal gerast í Marknagili. Heldur ikki kann man gevast við ætlanunum um at byggja sama skúla, tí at man skal gera tunlar Norð um Fjall, ella um Skopunarfjørð, ella byggja skip til nólsoyarfarleiðina. Arbeiðast má á øllum økjum, so norðoyingar faá sítt, nólsoyingar sítt, suðringar sítt, sandingar sítt, og soleiðis gera, at allir borgarar landsins kenna, at tey eru partur av samfelagnum.

Trupulleikarnir hjá okkum í Sandoynni eru størri enn eitt dálkað vatn, ella ein vantandi ítróttarhøll. Nei trupulleikin er, at tit fólkavaldu tóku vónina frá okkum, tá vit vóru um at gerast ein partur av Føroya landi. Henda vónin kann so lætt sum onki kveikjast aftur. Alt sum skal til, er at melda út við eini tíðarfesting fyri, nær man ætlar sær í holt við Sandoyartunnilin. Tá tað er gjørt, kunnu vit sum relatera til oynna, taka støðu til, um vit vilja bíða eftir tunlinum ella ikki.

Sum nú er hækkar man ferðaseðlakostnaðin um Skopunarfjørð, so vit skulu gjalda meiri fyri ferðing og frakt. Somuleiðis skerjir man túratalið, so bilar okkara sleppa at standa eftir á keiini í bíðirøðini. Betri hevði verið, um avvarðandi landstýrisfólk kundi komið fram og sagt okkum, um man yvirhøvur vil hava okkum um fjørðin, ella um meiningin er at gera tað so trupult sum gjørligt at búleikast á Sandoynni.

Manglandi vilji at arbeiða fyri oynni

Viðgerðin í løgtinginum av ítróttarhøllini, ið ætlanin er at byggja á Sandoynni, hevur í ólukkumát víst okkum í oynni, at minst helvtin av løgtinginum skilir als ikki, hvørja støðu Sandoyggin er í.

Serliga hugstoytt er at síggja støðutakan Tjóðveldisins, sum hevur havt umboð úr Sandoynni á tingi, og partvís hevur tað enn. Hóast man visti, hvussu brennandi stórt ynskið um ítróttarhøll var á Sandoynni, vildi man til aðru viðgerð ikki taka undir við høllini og atkvøddi blankt, men til triðju viðgerð atkvøddu tey flestu fyri, tí man vildi hekta seg upp á nakað, sum man visti, at man ikki kundi forða fyri álíkavæl. Hetta kennist sum gráin tøkk fyri tann stuðul, tjóðveldið hevur fingið av Sandoynni.

Sjálvt umboðið av Sandoynni hevur verið í fjølmiðlunum og roynt at lagt fótonglar fyri høllina við at finnast at mátanum, høllin verður realiserað á Sandoynni uppá. Vit eru fleiri, sum standa spyrjandi um, hvat meiningin er. Hvør er meiningin við at bjóða seg fram til politikk, um man ikki vil arbeiða fyri økinum, man er valdur av? Ræður alt um, at ongin annar má fáa eina fjøður í hattin av onkrum máli, sjálvt um málið gagnar eins egna øki? Hvussu nógv vil man avreiða fyri at verða afturvaldur?

Vit á Sandoynni eru sera fegin um at høllin er samtykt á tingi, men av royndum vita vit, at bitin er ikki vísur, fyrr enn hann er svølgdur.

Roðandi Hugsjónarrák

Í eystri hugsjónarrák litfagurt roðar
brimandi fagurt og frítt
- sprongdust klettar stóru-
byltingar um verøld vítt
ljómandi samhaldsfasta stríðsrákið boðar
til verka sosialistarnir fara fóru!

skolandi inn yvir landið
eystanrákið stríðsfúsa beyð
blóðsprongd eygu –undir trælaoki gingu
- tó hjartablóð og eygu reyð-
loystu nívandi trælabandið
men spekulantarnir ávøkstin fáa-fingu

bogin ryggur – frostbitnar hendur
fylla sól og gróður innar glæstrihøll
tey múgvandi hánasaðu fáa
fagrar urtagarðar og grønan vøll
við tarablað í munni framvið strendur
proletararnir svøltandi taða og sáða

veðurbardir við skelvandi hondum
við ríkmansins fót
ljómandi fong teir leggja
stríðsfúsa fylking berjist ímót
glantrileiksins dramblætis gullhondum
dust mót stríðsfylking –stríðsfedrum- seggja

proletaranna væni songur
- privatkapitalisman er steindeyð-
ljómfagur geisandi fríður
stríðsfylking okkum beyð!
vær viljum náa enn longur
sosialismunnar háljómi blíður.

mikla fæloysingafjøldin sterka
alt ov leingi kúgað var
ríkmansins trogið fyltu
støðugt tann kúgandi lær
árvakna fjøldin til verka
undir stríðslogans krúnu gyltu

trælaokið av sær tveita
í frælsisbúnan lata seg
sjálvsagda rætt sín krevja
stríðsfús á droyrreyða veg
til gróðrarmiklari strendur leita
yvir kúgandi valdi seg hevja

tey kúgaðu lýða á stríðslúðrin snjalla
droyrreyða merki í húnar hátt
sosialisman á sigursaldu
javnrættarandin trínur innar gátt
–tey kúgandi til kníggja falla
fæloysingarnir taka valdi!

í roðanum samhaldsfasta ríki
sosialisman á sigursferð
á tremur ljómandi kærleikstrogið
fólkið - fólksins ogn í favni ber
hevjast úr trældómsins díki
geisandi ljómfagri logi

stættastríðið í alfagrum blóma
- trælabinda hánasaða fínalið-
kúgaðu stríðsfús til verka fara
kúgandi- múgvandi- ei fáa grið
frælsisglæmuna í eystri kanst hóma!
sjá ljómandi sigrandi reyða skara!

Sólmundur Joensen